

Відділ культури і туризму Липоводолинської РДА
Комунальний заклад «Липоводолинська централізована бібліотечна система»
Центральна районна бібліотека ім. Л.М.Новиченка

95

Липоводолинщині

**Рекламно-інформаційний буклет підготовлений працівниками
Липоводолинської центральної районної бібліотеки ім. Л.М.Новиченка**

Відповідальна за випуск: **С.А.Лисенко**
директор КЗ «Липоводолинська ЦБС»

Матеріал підготували: **В.М.Мельник**
зав. методико-бібліографічним
відділом ЦРБ
Н.М.Гуржій
провідний бібліограф ЦРБ

Комп'ютерна верстка: **Н.В.Товста**
провідний бібліотекар відділу
інформаційних технологій ЦРБ

2018

сmt. Липова Долина

В цьому році Липоводолинський район медово-ароматних лип та заміряного Хоролу зустрічає свій 95-й рік народження.

Липоводолинщина – неповторний край з багатим історичним минулим, унікальними традиціями та народними звичаями. Щедра земля над древнім Хоролом здавна славиться своїм потужним сільськогосподарським комплексом, здобутками аграріїв, багатством надр. Тут розвивається промислове сільськогосподарське машинобудування, впроваджуються новітні технології виробництва.

Одвічні традиції та багатогранна культура додають Липоводолинщині неповторного колориту. Найбільшим скарбом і гордістю краю є талановиті та доброзичливі люди, які прославляють район своєю працею, забезпечують позитивну динаміку соціально-економічного і культурного розвитку.

Історії сиве й далеке відлуння
Приходить у нашу хатину здаля.
Від річки Хоролу до древньої Груні
Це прадідів наших священна земля...
Ф.Чирва

ВІД ГАДЯЦЬКОЇ СОТНІ ДО НАШИХ ДНІВ

Історія Липоводолинщини нерозривно пов'язана з історією всієї України. Зміни адміністративно-територіального устрою нашої держави щоразу зачіпали і наші землі.

Можна простежити їх історію в складі воєводств, губерній, округів аж до остаточного формування Липоводолинського району.

Після періоду княжої доби, під час феодальної роздробленості Липоводолинські землі в складі великої частини України опинилися під владою Великого князівства Литовського. Довго тривала конкуренція за ці території між Литовським і Московським князівствами, однак їх статус набув певності аж після об'єднання Польщі й Великого князівства Литовського в Річ Посполиту, до якої було приєднано Київське воєводство. Його частиною була і Сумщина.

Пізніше утворилася автономна область у кордонах Київщини, Чернігівщини, Полтавщини і частини Поділля та Волині, офіційною назвою якої стало Військо Запорізьке. На цей час при поділі на полки і сотні наша маленька батьківщина була частиною Гадяцької сотні Полтавського полку. Цей поділ зберігся на Гетьманщині і часи Петра I, який розділив Україну на губернії. Однак Гадяч стає полковим містом, а Подільки й Русанівка – сотенними містечками.

Полково-сотенний поділ було скасовано в 1781 році Катериною II, яка зробила в Лівобережній Україні намісництва. Липоводолинщина в складі Гадяцького повіту входить до Чернігівського намісництва. Після розформування такого устрою Павлом I була створена Малоросійська губернія, однак поділ на повіти зберігся. В 1802 році указом Сенату замість Малоросійської губернії було затверджено Полтавську і Чернігівську.

На початку 1917 року Берестівська, Капустинська, Липоводолинська, Подільківська і Русанівська волості були частиною Гадяцького повіту Полтавської губернії. Пережив цей поділ і революцію, і громадянську війну.

Липоводолинський район був утворений на основі Постанови ВУЦВК (Всеукраїнського Центрального Виконавчого комітету) від 7 березня 1923 року за № 312 «Про адміністративно-територіальний поділ Полтавщини». Нею ліквідувався поділ губерній на повіти і волості і вводився адмінподіл на округи та райони. Липоводолинський був утворений в складі волостей: Берестівської, Андріївської, Русанівської, Липоводолинської, а Борківський (Бірківський) в складі волостей Борківської, Капустинської, Беївської, Саївської, Сватовської, Подільківської. Пізніше постановою Полтавської губернської адміністративно-територіальної комісії від 26

жовтня 1923 року в зв'язку з перенесенням райцентру, було перейменовано Борківський у Капустинський.

Реорганізація району відбувалася в 1925, 1930, 1931, 1932, 1935 роках, відносився він до Харківського округу в 1925-у, до Полтавської області – в 1937-у.

10 січня 1939 року Указом Президії Верховної Ради СРСР створена Сумська область. До її складу поряд з іншими 29 районами Полтавської, Харківської та Чернігівської областей увійшли Липоводолинський і Синівський райони. Указом Президії Верховної Ради УРСР від 30 грудня 1962 року «Про укрупнення сільських районів УРСР» на території Сумщини залишилося 10 районів. Наш район був розділений на 3 частини: Синівська зона відійшла до Лебединського району, Липоводолинська до Роменського, а Сватки та Бірки – до Гадяцького. Указом Президії Верховної Ради УРСР від 4 січня 1965 року «Про внесення змін в адміністративному районуванні УРСР» в Сумській області було відновлено 6 районів, у тому числі і Липоводолинський. В цей час у 80 селах району, підпорядкованих 14 сільським і селищній раді, проживало майже 37 тисяч чоловік. Переважна більшість населення займалася сільським господарством. Було 3 промислових підприємства: Бірківський коноплезавод, Липоводолинський маслозавод, інкубаторно-птахівнича станція, чотири цегельних заводи Липоводолинського міжколгоспного будівельного управління і чотири колгоспних заводи.

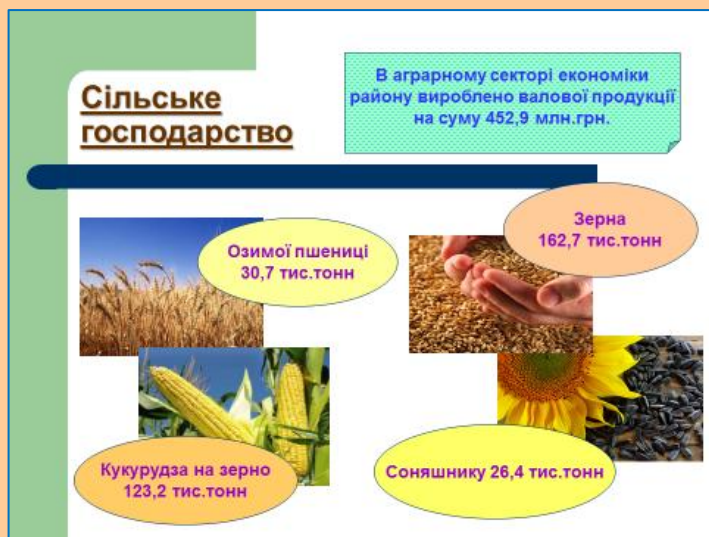
У дев'яти середніх, 15 восьмирічних і 21 початковій школах навчалося понад 6 тисяч дітей колгоспників, робітників і службовців, у Синівському сільськогосподарському технікумі здобували освіту випускники місцевих шкіл та шкіл з інших районів.

На той час на Липоводолинщині був Будинок піонерів, три дитячі садки, для змістовного дозвілля – два Будинки культури та 45 клубів. До послуг книголюбів – 46 сільських, колгоспних і профспілкових бібліотек, працювало 29 стаціонарних і 6 кінопересувок. Поступово розширювалася мережа медичних закладів – у цей період було вже 6 лікарень, 25 фельдшерсько-акушерських пунктів, районна і 5 сільських аптек.

Йшли роки, район, долаючи численні економічні труднощі, як і область та і країна в цілому, вступив в нове тисячоліття. Сільське господарство залишилося провідною галуззю його економіки. Протягом останніх років у районі спостерігається позитивна динаміка промислового виробництва, заслуга в цьому – ТОВ «Завод Кобзаренка».

Тож із упевненістю можна говорити, що на Липоводолинщині є міцний фундамент для подальшого розвитку економіки і покращення життя її мешканців. Впевнені, що наш край спільною працею його трудівників і надалі примножуватиме свої славні традиції та сприятиме розбудові незалежної держави.

Агропромисловий комплекс району налічує 20 сільськогосподарських підприємств, 58 фермерських господарств та 10040 особистих селянських господарств. Наявність сільськогосподарських угідь станом на 1 січня 2018 року становить 75,1 тис. га, у тому

числі ріллі – 56,4 тис. га. За минулий рік в аграрному секторі економіки району вироблено валової продукції на суму 452,9 млн. гривень. Питома вага району в обласному обсязі виробництва валової сільськогосподарської продукції складає 4,8%

Посівна площа по всіх категоріях господарств району під урожай 2017 року склала 56418 га, в тому числі по сільськогосподарських підприємствах – 46200 га, що на 774

га більше, ніж у 2016 році.

Позитивно впливає на розвиток галузі рослинництва постійне оновлення машинно-тракторного парку сучасною технікою. За 2017 рік сільськогосподарськими підприємствами вкладено інвестицій в основний капітал на загальну суму 37,6 млн. гривень, що на 77,7% більше від показника 2016 року та на 92% більше планового показника (19,6 млн. грн.).

Важливим завданням в галузі АПК є стабілізація та нарощування поголів'я ВРХ та свиней. В сільськогосподарських підприємствах станом на 1 січня поточного року поголів'я великої рогатої худоби складало 3747 голів, в тому числі поголів'я корів – 1190 голів.

Поголів'я свиней становить 1730 голів.

Виробництво м'яса за 2017 рік становить 505 тонн, що на 142 тонни (22%) менше, проти минулого року. Реалізація худоби та птиці на забій у живій вазі зменшилася на 3,4% і складає 499 тонн. Виробництво молока становить 6080 тонн, що на 164 тонни (2,6%) менше, проти 2016 року. Надій на корову по району становить 5191 кг (-4,4%). Виробництво яєць складає 10504 тис. штук, що на 14,3% менше, ніж за минулий рік.

Для підтримки розвитку аграрної галузі, в районі розроблена та затверджена «Програма розвитку АПК та сільських територій Липоводолинського району на період до 2020 року», в якій передбачені

конкретні напрямки сприяння розвитку агропромислового комплексу: зокрема, фінансова

підтримка на створення підприємств по заготівлі та переробці молока, що позитивно вплине на підвищення якості та обсягів заготовленого молока та збільшення доходів особистих селянських господарств, що утримують корів.

Важливим джерелом доходів сільського населення й підтримкою в розвитку особистих селянських господарств є виплата орендної плати за використання земельних паїв. Станом на 1 січня 2018 року розрахунки за оренду земельних паїв проведено на 98,2%. Загальна сума виплаченої орендної плати становить 98,2 млн. грн., що на 18,8 млн. грн. більше від виплаченої за 2016 рік. Це – добрий результат, за яким район займає 2-е місце в області.

Важливою складовою в забезпеченні життєдіяльності сільських територій є розвиток соціальної інфраструктури в сільській місцевості. Протягом 2017 року сільськогосподарськими підприємствами надано фінансової допомоги соціальній сфері села на суму 8,2 млн. грн., що на 94% більше показника попереднього року.

ПРОМИСЛОВІСТЬ

За підсумками 2017 року в районі відмічається позитивна динаміка в промисловості. Обсяги промислового виробництва склали 666,4 млн. гривень, що становить 156,6% до 2016 року.

Гордість промислового сектору на Липоводолинщині – ТОВ «Завод Кобзаренка».

Він виробляє 98,6% промислової продукції в районі, як і в попередні роки є найбільшим у регіоні платником податків. ТОВ «Завод Кобзаренка» сплатив у бюджет в минулому році 107 млн. грн. Завод заснований у 1993 році, як українсько-німецьке товариство

"Флігель", перейменовано в ТОВ "Завод Кобзаренка" в 2008 році.

ТОВ "Завод Кобзаренка" виробник №1 тракторних причепів в Україні, який виготовляє:

20 видів причепів;

5 видів перевантажувальних бункерів;

10 видів цистерн для води, жижі та засобів захисту рослин;

20 видів різноманітних шнеків;

причепи для перевезення тюків соломи;

зернопакувальне обладнання;

відвали та ковші;

теплогенератори на щепі та соломі;

розкидачі мінеральних добрив та інше.

На початок січня 2018 року на заводі працює 700 робітників та інженерно-технічного персоналу,

протягом 2017 року створено більше 100 нових робочих місць.

ТОВ «Завод Кобзаренка» експортує техніку у 26 країн світу і планує відкриття ринків Ірану, Індії та США у 2018 році.

Завдячуючи процесам модернізації, в 2017 році заводом реалізовано продукції на суму близько 800 млн. гривень.

Завод узяв участь у більш як 25 виставках і в Україні, і переважно за кордоном. Представляли свою техніку у Франції, Німеччині, Угорщині, Чехії, Румунії, Болгарії, Казахстані, Києві, Харкові.

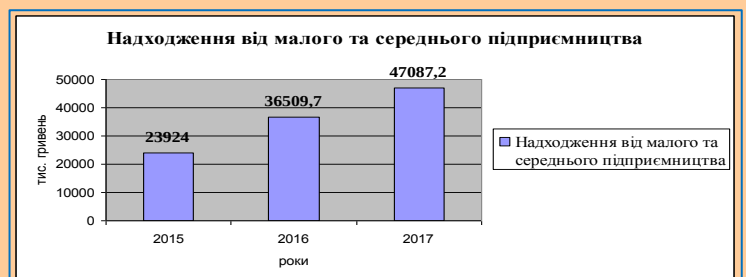
Найбільший ринок збуту продукції в Україні (60% продукції), а решта 40% експортується до 26 країн світу.

ПІДПРИЄМНИЦТВО

Станом на 1 січня 2018 року в районі здійснювали господарську діяльність 33 малих підприємства та 373 фізичні особи-підприємці. Кількість зайнятих у сфері малого бізнесу становить 940 осіб. Протягом 2017 року суб'єктами малого та середнього підприємництва сплачено податків до місцевих бюджетів району на суму 47,1 млн. грн., що становить 61,7% від загальних надходжень до бюджету району. Надходження від малого підприємництва склали 11,3 млн. гривень, що становить 14,8% від загальних надходжень до бюджету району та на 2,8 млн. гривень (32,9%) більше, ніж за відповідний період минулого року.

З метою матеріально-технічної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності, оновлювалась та розміщувалась на сайті райдержадміністрації база даних вільних об'єктів комунальної власності, водних та земельних ділянок, що можуть бути продані або передані суб'єктам підприємництва в оренду. Станом на 01.01.2018 кількість таких об'єктів становила 64 одиниці. Протягом 2017 року передано в оренду 2 об'єкти комунальної власності (33,8 кв. метрів), 12 земельних ділянок (6,54 га) суб'єктам підприємництва для здійснення виробничої та комерційної діяльності.

Діє в районі Програма розвитку малого та середнього підприємництва. У 2017 році з районного бюджету на її виконання було виділено 150 тис. грн..

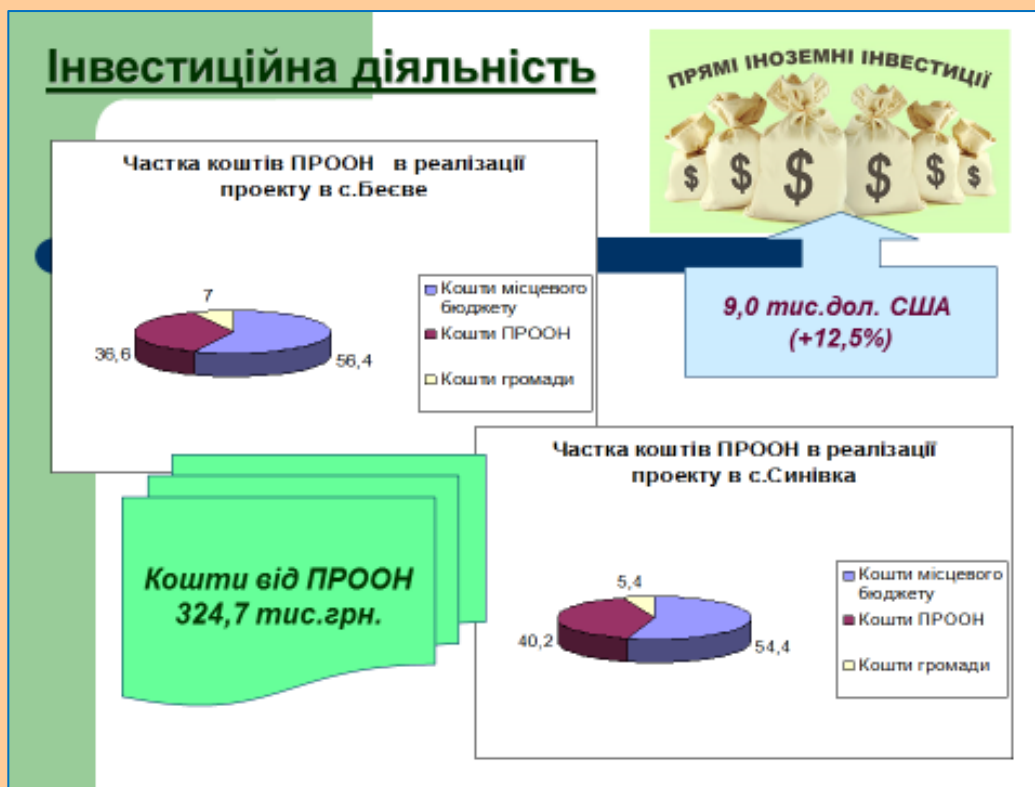
ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Станом на 01.10.2017 загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в районі склав 9,0 тис. доларів США і збільшився на 12,5% в порівнянні з початком року. Обсяг прямих іноземних інвестицій на 1 особу становить 0,49 дол. США. На території району функціонують 3 підприємства з іноземними інвестиціями: БР ПФ “Лузан”, ТОВ «Долина», ТОВ «Руслан».

З метою створення привабливого інвестиційного клімату районною державною адміністрацією розроблено «Інвестиційну карту району» (інвестиційний паспорт), до якої ввійшли 23 інвестиційних пропозиції: перелік земельних ділянок, придатних для реалізації інвестиційних проектів, в т.ч. 2 – без розміщених на них споруд, решта - із спорудами або виробничими площами.

В районі завершилася реалізація двох мікропроектів III фази проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду-III» за додатковою квотою (напрямок медичного забезпечення) в громадах сіл Синівка та Бєсєве. Отримано кошти від ПРООН в сумі 324,7 тис. гривень.

З метою сприяння залученню інвестицій в економіку району, налагодження ефективної співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у створенні умов для діяльності інвесторів, розв’язання проблем, що виникають при реалізації інвестиційних проектів, створена районна інвестиційна рада.

ОСВІТА

Завтрашній день району, його майбутнє – це освітньо-виховні заклади Липоводолинщини. Мережа закладів освіти у 2017-2018 навчальному році складає: 20 дошкільних закладів освіти, з них 12 ДНЗ та 8 НВК (всього 471 вихованець); 17 закладів загальної середньої освіти, з них один – КЗ Липоводолинська спеціалізована школа I-III ступенів (опорний заклад), вісім НВК, п'ять ЗОШ I-III ступенів, три ЗОШ I-II ступенів (станом на 01.01.2018 року всього

1323 учні); два заклади позашкільної освіти: районний Будинок для дітей та юнацтва та Липоводолинська ДЮСШ «Барса», де виховується 1181 вихованець. У 2017 році діяльність освітніх установ району була спрямована на забезпечення належних умов функціонування і розвитку системи освіти, модернізацію освітніх ланок, впровадження в життя освітніх державних реформ, розвиток здібностей дітей та учнівської молоді.

Спостерігається позитивна динаміка щодо кількості груп та вихованців у закладах дошкільної освіти, мережа яких налічує 20 одиниць (2 ясла-садки, 10 дитячих садків, 8 підрозділів у навчально-виховних комплексах). Так, у 29 групах виховується 471 дитина.

З вересня 2017 року відкрито додаткову групу на 15 місць у Липоводолинському дошкільному навчальному закладі «Берізка» Липоводолинської селищної ради, де на створення сучасного освітнього середовища витрачено 990,9 тис. гривень (районний та місцевий бюджети).

Успішно спрацьовують альтернативні форми здобуття дошкільної освіти: організовано соціально-педагогічний патронат для 29 дошкільників та роботу консультативного центру «Разом з мамою» для 116 дітей.

Загальний показник охоплення дошкільною освітою за різними формами її здобуття фактично проживаючих на

території району дітей віком від 0 до 6 (7) років складає 94%.

На 100 місцях утримується 74 дитини (один з кращих показників по області).

У Будинку для дітей та юнацтва, дитячо-юнацькій спортивній школі «Барса» плідно та результативно працює 72 гуртки та спортивні секції (на 2 більше проти 2016 року), з яких 39 - як філій на базі шкіл.

Синівський професійний аграрний ліцей – єдиний заклад Липоводолинського району, який надає середню і професійну освіту.

Синівське сільське професійно-технічне училище №10 було засновано в 1973 році на базі сільськогосподарського технікуму. З 1 вересня 1984 року училище реорганізовано у ПТУ № 40, а в 2002 році на його базі створено Синівський професійний аграрний ліцей, перейменований у 2008 році у Державний професійно-технічний навчальний заклад "Синівський професійний аграрний ліцей".

Синівське СПТУ, а згодом – ліцей дав путівку в життя багатьом липоводолинцям, є стартом для вступу до вищих навчальних закладів. Свого часу його закінчили депутати районної ради і керівники організацій і підприємств, відомі не лише в районі, а й на теренах України підприємці, педагоги, інженери і будівельники.

За час його діяльності підготовлено понад 15 тисяч кваліфікованих кадрів.

Ліцей сьогодні – це:

- підготовка кваліфікованих робітників з 7 професій;
- система довузівської підготовки учнів для вступу у вищі навчальні заклади;
- 15 викладачів загальноосвітніх і спец. предметів, з яких: 7 викладачів вищої категорії, 5 викладачів мають звання «старший викладач»;
- регулярно проводять заняття з фізики, математики, хімії, біології викладачі Сумського державного університету;
- 14 навчальних кабінетів, лабораторії, майстерні, павільйон с/г техніки, гуртожиток, актова і спортивна зали, бібліотека, читальний зал;
- 9 гуртків художньої самодіяльності, 8 спортивних секцій, 5 гуртків технічної творчості;
- безкоштовне навчання та проживання в гуртожитку, пільгове 3-разове харчування, проїзд на навчання здійснюється транспортом ліцею.

За результатами 2016-2017 навчального року контингент учнів складає 300 осіб. Заклад тісно співпрацює з Сумським Державним університетом, Глухівським національним педагогічним університетом, Сумським державним педагогічним університетом, іншими закладами.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Медицина нашого району представлена Липоводолинською центральною районною лікарнею, яка налічує шість стаціонарних відділень на 100 ліжок, поліклінічного відділення на 150 відвідувань у зміну, комунальний заклад „Липоводолинський районний Центр первинної медико-санітарної допомоги», до складу якого входить 7 АЗПСМ, 12 фельдшерсько- акушерських пунктів та 7 фельдшерських

пунктів, та нараховує 33 лікарі й 130 осіб середнього медичного персоналу. Майже кожен із лікарів має вищу або першу кваліфікаційну категорію. Серед молодшого медичного персоналу вищу кваліфікаційну категорію має 35%, першу – 25%.

Приємно, що показник забезпеченості району лікарськими кадрами в 2017 році покращився і становить 18,6 на 10 тис. населення, проти 16,8 на 10 тис. населення в 2016 р., при

середньому показнику по області 23,9 на 10 тис. населення. Приступили до роботи в ЦРЛ в 2017 році: анестезіолог, стоматолог, біолог.

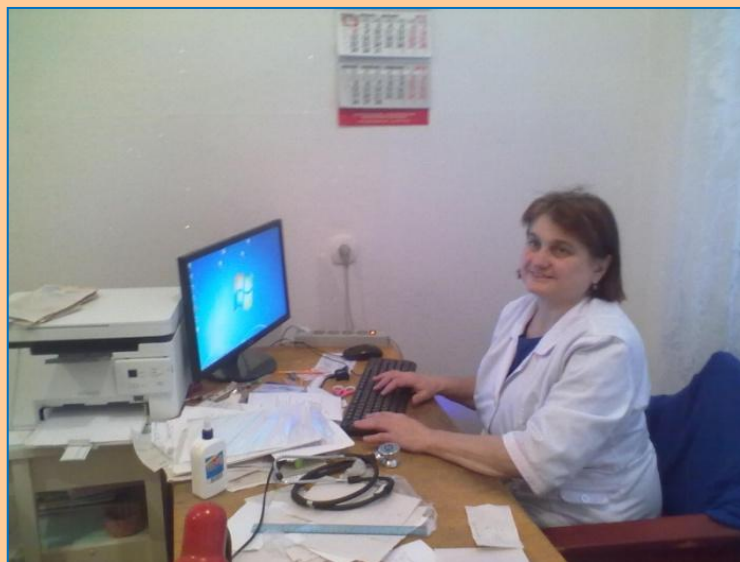
Для більш якісного та дієвого обслуговування населення наприкінці 2016 року медичні заклади району та стаціонарні відділення отримали нове медичне обладнання.

Зусиллями медичних працівників району реалізуються заходи чинних державних та регіональних програм. З квітня 2017 року розпочато роботу з реалізації Урядової Програми «Доступні ліки».

З квітня 2018 року стартувала національна кампанія з вибору лікаря: пацієнти можуть обрати сімейного лікаря, педіатра чи терапевта – лікарів, які будуть надавати первинну медичну допомогу.

За рахунок коштів районної лікарняної каси у 2017 році в закладах охорони здоров'я району проліковано 342 хворих на суму 189,0 тис. грн., в обласних лікувальних закладах проліковано 11 хворих на суму 11,0 тис. грн.

КУЛЬТУРА

На сучасному етапі розвитку суспільства культура є одним із ключових факторів соціально-економічного зростання України та її регіонів, тому що головною метою розвитку людства є громадська та культурна самореалізація особистості.

Для задоволення потреб громадян у мистецькому аматорстві, створення умов для їх дозвілля в районі функціонує 48 закладів культури: 24 клубних заклади, з них: 1- Комунальний заклад «Липоводолинський районний будинок культури» Липоводолинської районної ради, 13- сільських будинків культури, 5 - сільських клубів, 3 – культурно-громадські центри, 2 – центри дозвілля, які об'єднують роботу бібліотека-клуб, комунальний заклад «Липоводолинська централізована бібліотечна система» Липоводолинської районної ради в складі 23 бібліотек та 1 комунальний заклад «Липоводолинська дитяча школа мистецтв» Липоводолинської районної ради. Культурно-мистецьку діяльність в районі забезпечують понад 120 працівників.

При клубних закладах району діє 110 клубних формувань. Високий професійний рівень художніх колективів засвідчує те, що 10 з них носять звання «народний» аматорський. Візитною картою є – «народні» аматорські вокальні ансамблі «Хорол», «Світанок» районного будинку культури, «Калинонька», «Серця трьох» Московського

сільсько
го

будинку культури, «народний» аматорський ансамбль інструментальної музики «Козацькі музики» районного будинку культури, вокальний ансамбль «Український ярмарок» та естрадний гурт «Чарівні сни» Беївського сільського будинку культури, дитячий хореографічний колектив «Глорія»

Московського сільського будинку культури, народні аматорські театри «Фантазія» районного будинку культури, «Мельпомена» Яганівського сільського будинку культури, гурт «Два кольори» Русанівського сільського будинку культури та інші. Ці колективи є постійними учасниками районних, обласних, регіональних та всеукраїнських свят, фестивалів, конкурсів.

Традиційно щороку проводяться свята сіл, районні фестивалі, конкурси: фестиваль-конкурс виконавців естрадної пісні «Зоряний шлях»; районний огляд-конкурс драматичних колективів «Театральна весна»; районний дитячий фестиваль «В країні дитячої творчості», фестиваль-конкурс патріотичної пісні. З 2014 року започатковані творчі звіти закладів культури району.

З 2013 року в області проводяться культурно-мистецькі фестивалі в рамках яких райони презентують свої кращі зразки народного мистецтва та здобутки творчих колективів. Славиться наш край духмяних лип і тихоплинного Хоролу своєю красою і

талантами. Це вкотре було доведено і підтверджено під час звіту творчих колективів району «Пісненими стежками рідного краю» в рамках обласного фестивалю народної творчості «Квітує в любові і добрі, Сумщино, край благословенний!», присвяченого 80-й річниці утворення Сумської області. Творчі колективи 10 закладів культури, понад 100 учасників надзвичайно багатогранно представили мистецьку палітру району, вразивши жанровою

різноманітністю та оригінальністю репертуару.

З 2000 року у Липовій Долині проходить Покровський ярмарок, який відроджує давні традиції і дух козацтва, заворожує національним колоритом і яскравістю.

З 2009 року Липоводолинщина гостинно приймає учасників обласного фестивалю родинної творчості «Роде наш

красний».

На Липоводолинщині налічується 50 майстрів-аматорів і саме за їхньої участі проводяться виставки декоративного мистецтва.

У 2017 році бібліотечно-інформаційним обслуговуванням охоплено 12 866 користувачів, що становить 71% всього населення району.

Книгозбірні налічують 224 796 примірників літератури, в тому числі видань українською мовою 108 566 примірників, це 48% від загального фонду.

Наші бібліотеки є центрами інтелектуального дозвілля в яких працює 21 клубів за інтересами, користувачі мають можливість відвідати цікаві заходи – презентації книг, літературно-музичні та тематичні вечори і багато інших цікавинок. З 2008 року в центральній районній бібліотеці ім.Л.Новиченка проводиться районний конкурс читців – шанувальників рідної мови «Рідне слово поєднало серця», який популяризує українську мову та літературу на кращих

зразках українських класиків та сучасних письменників.

В стінах бібліотек працює 18 клубів за інтересами і проводяться нові, цікаві інноваційні заходи: літературно-мистецька вітальня «Гостини для душі» та «Масляна в бібліотеці» - ЦРБ, бібліотечні посиденьки «Душею і серцем ми завжди молоді» – Підставська, Капустинська бібліотеки.

Популяризація краєзнавчої літератури завжди була і є невід'ємною частиною роботи бібліотек системи. Бібліотеки продовжують накопичувати краєзнавчий матеріал, поповнюють фототеки. Видаються збірки: «Рідний край у словах і барвах», «Духовні святині Липоводолинщини», «Ми сильні духом – українські люди» випуск 1,2, «Рай на землі», «Почесні громадяни Липової Долини», «Майстри вишивки», «Липоводолинщині – 95».

В центральній районній бібліотеці ім.Л.Новиченка з 2013 року працює єдиний в районі безкоштовний Інтернет-центр з WI-FI зоною, він обладнаний 4 комп'ютерами, є принтер та сканер, мультимедійне обладнання. Це сучасний інформаційний відділ, що сприяє професійному та особистісному розвитку громадян.

Початкову мистецьку освіту в нашому районі забезпечує єдиний комунальний заклад «Липоводолинська дитяча школа мистецтв» Липоводолинської районної ради з контингентом учнів 167 осіб, школу відвідують діти не лише з Липової Долини, а з усього району: з сіл Панасівка, Берестівка, Байрак, Русанівка, Лучка, Беєво.

В селі Синівка працює філіал школи, де навчається 18 учнів (11 - по класу баян та 7 - по класу фортепіано).

В школі функціонує 2 відділи: народних інструментів – 27 учнів, фортепіанно-теоретичний –

34 учнів та 2 відділення: хореографічне – 71 учень, художнє – 31 учнів. У вересні 2017 року відкрито клас сольного співу де навчається – 4 учні.

Викладачі та учні школа мистецтв є активними учасниками культурно-мистецького життя району, жоден захід не обходиться без їхньої участі. Відомі на весь район та область: хореографічний колектив «Надія»,

інструментальний ансамбль викладачів школи, дует баяністів у складі Наталії Купальної та Сергія Гуці, дует Володимира Самілика та Сергія Гуці та інші. Викладачі та вихованці школи мистецтв завжди є активними учасниками конкурсів різних рівнів - регіональних, обласних, Всеукраїнських, до речі, в усіх конкурсах вихованці школи займають призові місця.

На території Липоводолинського району налічується 101 об'єкт культурної спадщини місцевого значення, з них – 41 об'єкт культурної спадщини, рекомендованих

для занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України (історичних – 29; археологічних – 8; архітектури та містобудування – 4).

Найвидатнішими пам'ятками історії та архітектури Липоводолинщини є: - «Редути-кургани» часів Полтавської битви 1709р. с.Саї;

- волосна управа смт.Липова Долина побудована у 1890р., нині приміщення управління праці та соціального захисту населення;

- церква Святого Миколи Чудотворця с. Русанівка, побудована у 1810р.;

- унікальна пам'ятка природи - ботанічний заказник «Ковиловий» с.Колядинець.

Ознайомлення населення з музейними колекціями в районі забезпечують 9 громадських музеїв.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Липоводолинський край славиться своїми спортсменами-професіоналами та

любителями, які багато разів показували кращі результати на обласних, всеукраїнських та міжнародних змаганнях і доводили всьому світу, що Україна - спортивна нація.

На сьогодні в Липоводолинському районі розвиток фізкультурно-масової роботи та спорту втілюється в 17 закладах загальної середньої освіти, де займаються фізичною культурою понад 1329 учнів, 14 дошкільних закладах – фізичною культурою займається 466 дітей, 1 професійно-технічний заклад – охоплені фізичною

культурою 234 чол. та 19 територіально-фізкультурно спортивних клуби - займається 2292 чол..

Також в районі працює дитячо-юнацька спортивна школа «Барса», яка охоплює в секціях з футболу, греко-римської боротьби та стрільби з лука 181 дитину шкільного віку (13% від загального учнівського контингенту).

На базі 10 навчальних закладів працює 11 гуртків фізкультурно-спортивного спрямування, які відвідує 195 вихованців.

До послуг населення є 7 стрілецьких тири, 18 футбольних полів (1 зі штучним покриттям), 14 спортивних залів, 51 спортивний майданчик та 6 спортивних майданчиків з тренажерним обладнанням.

Серед ветеранів в районі культивуються такі види спорту як футбол, волейбол, шахи, міні-футбол, гирьовий спорт та армспорт.

Щорічно відбуваються спортивні заходи: району спартакіада «Малютко», спартакіада серед селищної та сільських рад, спартакіада школярів, змагання серед ветеранського спорту, спартакіада серед державних службовців та інші.

Керівними органами в галузі спорту та зацікавленими організаціями району проводяться районні змагання з олімпійських видів спорту: футболу, волейболу, легкої атлетики, вільної та греко-римської боротьби, з неолімпійських видів спорту: армспорту, гирьового спорту.

В Липоводолинському районі фізкультурно-оздоровчою діяльністю займаються понад 4355 осіб.

Реалізація завдань щодо створення оптимальних умов для розвитку фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи здійснюється відділом освіти, молоді та спорту та Всеукраїнським фізкультурно-спортивним товариством «Колос».

Футбол на Липоводолинщині вважається наймасовішим видом спорту. 1 березня 2016 року з ініціативи директора товариства з обмеженою відповідальністю «Альянс» І.О.Демченка створено футбольний клуб «Альянс». Тож за більше чим два роки досягнуто

вагомих результатів: за фінансової підтримки «Альянса» відновлено футбольні команди «Нива» з Яснопільщини, села Байрак, яку назвали «Молодь-Альянс» і ведеться пошук шляхів до «реанімації» команди «Зоря» з Панасівки. Великої популярності набув турнір з футзалу «Кубок футбольного клубу «Альянс», який заплановано проводити традиційно. Тож в 2017 році в цікавому заході участь приймало 8 команд Липоводолинщини, які нагороджені 17 м'ячами, а в 2018 році команд було 14(!), які також нагороджені в загальній кількості 26

м'ячами.

В структуру діяльності клубу входять чотири колективи. Найменші – «Малюк-Альянс», діти 2010-2011 років народження. За коротку спортивну біографію найменші представники футбольного клубу «Альянс» виграли в районі турніри з футзалу та міні-футболу: «До Міжнародного дня захисту дітей», «До храмового свята села Байрак», «Дитячих команд Полтавської та Сумської областей», «До дня святого Миколая», «Різдво-2018» і посіли третю сходинку в обласних змаганнях з міні-футболу «Краснопільська весна-2018».

Ще одна команда – «Молодь-Альянс» - метою ставить підготовку футболістів молодого покоління до ігор в обласних змаганнях. Цей колектив своє футбольне уміння «шліфує» через призму матчів районних поєдинків. В перший сезон свого існування, в 2016 році команда виграла звання чемпіона району, а рівно через рік звання найсильнішої команди Липоводолинщини було підтверджено та виграно кубок району.

Головна команда футбольного клубу, колектив «Альянс», в 2016 році зайняла перше місце в першості Сумської області, виборовши право ігор в наступному сезоні грати серед найсильніших в чемпіонаті. Ці змагання можна вважати також успішними, адже в 2017 році «Альянс», показавши в більшості поєдинків змістовну гру, посів третю, «бронзову» сходинку турнірної таблиці ! Перед колективом ставиться задача в 2018 році виграти чемпіонат області та стати володарями кубка Сумщини.

Команда ветеранів, «Ураган-Альянс», утворена осінню 2017 року. До складу футбольного колективу входять колишні спортсмени села Байрака, яким більше тридцяти п'яти років. Товариські ігри сивочолих футболістів стали можливими після відкриття майданчика для гри в міні-футбол зі штучним покриттям. В планах – організація турнірів тих прихильників шкіряного м'яча, які не старіють душою, які прагнуть продовжувати футбольне довголіття.

ДУХОВНІ СВАТИНІ ЛИПОВОДОЛИНЩИНИ

Серед осель є Божий Дім
Без метушні, мовчазний,
Але його Святим Дарам
Весь світ завдячує життям...

Особисте і церковне життя для традиційного українського суспільства були нерозривними: будь-яка сільська чи міська громади споконвічно гуртувалися навколо свого храму і своєї парафії. Храм був чимось більшим, аніж духовний центр громади: в минулому він слугував осередком освіти та культури, скарбницею історії «малої» батьківщини та, в певній мірі, центром суспільного життя. Церква відігравала значну роль у збереженні матеріальних пам'яток історії та мистецтва України, духовних засад її населення.

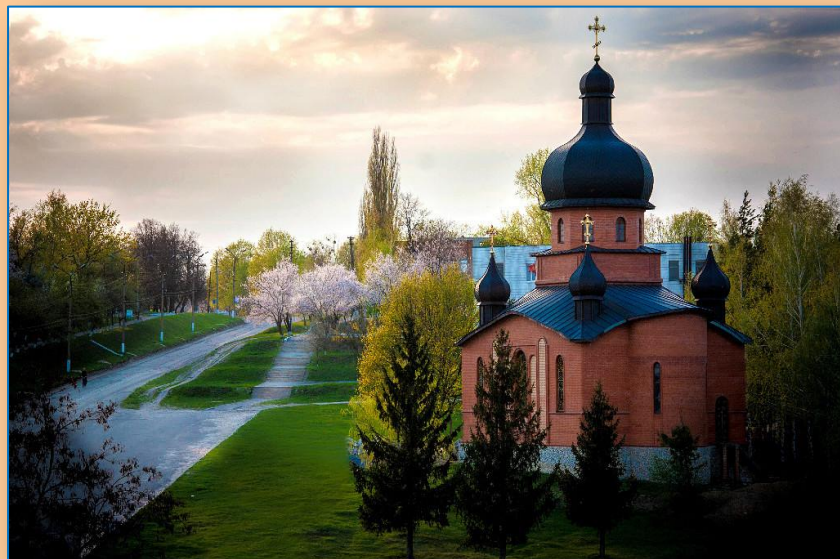
В 20 - 30-ті роки ХХ століття радянська влада дуже активно вела боротьбу проти релігій, були знищені всі храми Липоводолинщини. Вцілів лише один Миколаївський храм в селі Русанівка.

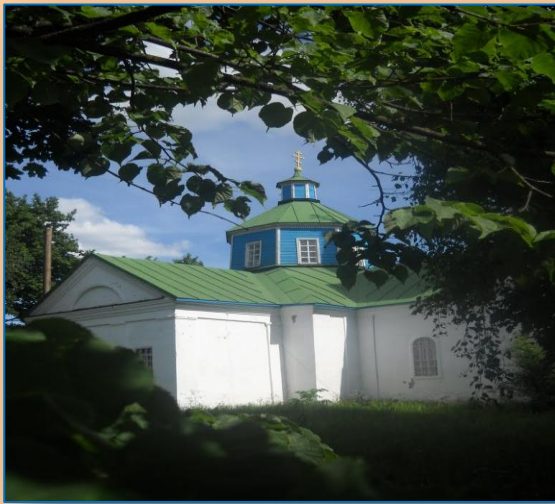
Відроджується Україна, відроджуються християнська віра та духовність, а разом з ними відроджуються пам'ятки культової архітектури.

На території Липової Долини було дві церкви. Всередині ХVІІ століття, приблизно в 1744 році, в Липовій Долині була побудована дерев'яна церква, яка мала назву Благовіщенська. Вона проіснувала до 1870 року, потім прийшла в занепад. В цьому ж році, на її місці була побудована нова, яка проіснувала до 30-х років ХХ століття. При храмі було понад 30 десятин землі. В приході було двокласне училище, школа грамоти.

Троїцька, кам'яна, холодна. Побудована в 1896 році і названа на честь Святої Трійці. Відомостей про неї немає.

У березні 1998 року на перехресті шляхів, що в центрі Липової Долини, було освячене місце, поставлений дерев'яний хрест і покладений камінь для забудови Троїцької церкви. Обряд освячення надзвичайно урочисто провів Архієпископ Сумсько-Охтирський Іонофан. Допомогали у цьому настоятель Липоводолинської Троїцької церкви отець Богдан, а також протидиякон і вся обслуга Архієпископа Сумсько-Охтирського. Починаючи з 1999 року ведеться будівництво церкви. І на сьогодні вона стала окрасою селища.

Миколаївська церква в селі Русанівка є цінним зразком архітектурної творчості першої половини XIX століття. Православна церква в с. Русанівці була освячена на честь святого Миколая Мир Лікійських чудотворця, була вона кам'яна, холодна. Побудована в 1810р. Дзвіниця дерев'яна побудована в 1849 році. У 1896 році устроєні хори.

Притч Миколаївської церкви був двохколірний (служили два священника) зі штатним пономарем. Першими священниками були Василь

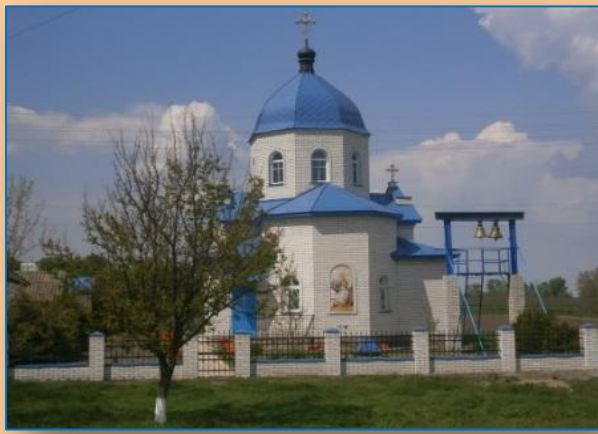
Тихонович, син його Іоанн, (при йому другим священником брат Федір), пізніше брат Олексій (другим священником племінник Іоанн) сини Іоанн, Федір. Потім кліриками були три священники Яків Тихонович (до 1816 р), Кіндрат Тихонович (до 1810 р), Петро Жуковський (1800). Церква третього класу. Священники одержували по 140 крб., а псаломщики відповідно - 53-36-30 крб. притчового капіталу 5000 крб. Руги - 67 десятин і зверх того 6,5 десятин, які заповіли прихожани на поминання померлих. Церковних сум 2104 крб. 5 коп. Церкві належали маєткове місце 468 кв. сапенів і 161 сажень лісу. Притчового капіталу 5000 крб. В приході 2 школи: земська і школа грамоти. Церковних приміщень для притчу не було. В приході 724 двори, в т.ч 6 хуторів в 5-10 верстах через р Хорол і 4 хутори через потік Вільшану.

Приміщення Миколаївської церкви є єдиним в районі, яке не було зруйновано в роки антицерковної політики радянської влади. Дерев'яна дзвіниця цієї церкви не зберегла.

19 серпня 2004 року в с.Беєво відкрито і освячено новоспоруджену Преображенську церкву. Храм Божий, блакитно-синій красень із золотими і срібними хрестами та куполами велично підіймається над усім селом. Натхненником і організатором спорудження церкви є керівник місцевого сільгосппідприємства І.І.Сало. При відкритті церкви один з уродженців села М.М.Глух подарував священну книгу – типікон – церковний устав, якій понад 200 років. Книга зберігалася в їхній сім'ї відтоді, як у 1928 році згоріла дерев'яна Преображенська церква в селі, і її виніс із вогню житель Беєвого М.Г.Омельченко.

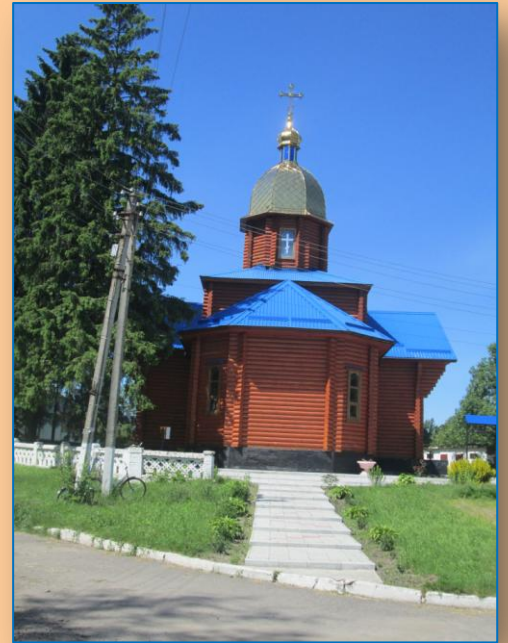
20 жовтня 2009 року єпископ Сумський і Охтирський Євлогій здійснив освячення місця будівництва та закладення першого каменю під основу храму на честь Різдва Пресвятої Богородиці в селі Берестівка. Перед цим Владика звернувся з пастирським словом до мешканців села, які, незважаючи на примхливу осінню погоду, зібралися тут з нагоди урочистої події. Вони стали свідками закладення в основу будівництва церкви

капсули з чесними мощами священномучеників Кукші Печерського і Володимира, митрополита Київського.

14 вересні 2010 року, в день церковного Новоліття, в Берестівці освячено новий храм Різдва Пресвятої Богородиці. Ініціатор і організатор новобудови, уродженець цього села Віктор Михайлович Бесага – нині послушник Києво-Печерської Лаври.

21 червня 2011 року в с.Семенівка було освячено місце будівництва Архангело-Гавриїлівської церкви. Під час освячення місця будівництва було урочисто закладено капсулу з мощами преподобного мученика Києво-Печерського Федора у фундамент храму Божого. Архангело-Гавриїлівська церква «зросла» в центрі села, як справжня окраса – складена зі зрубів дерева, з різьбленими дверима і вікнами, блискучими куполами. Будівництво церкви проводилося коштом агрофірми «Семенівська». Відкриття церкви – це не просто подія. Для жителів будь-якого села чи міста це можливість доторкнутися до духовних святинь задля заспокоєння і очищення власної душі. Для людей,

які посприяли будівництву – добра справа на благо громади, яка у майбутньому віддасться сторицею. 11 жовтня 2017 року стало знаковим для маленького села Суха Грунь, адже саме цього дня тут відбулося урочисте відкриття і освячення Свято-Покровської церкви. Храм збудовано на кошти і за підтримки Групи АГРОТРЕЙД і Благодійного Фонду Всеволода Кожемяко «Україна ХХІ». Церкву зведено в честь Покрови Пресвятої Богородиці і на пам'ять загиблих захисників України, які віддали життя за незалежність і

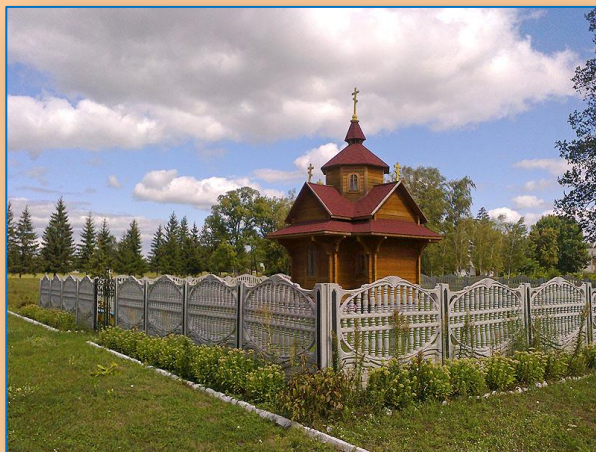
свободу на сході нашої держави.

12 вересня 2017 року стало знаковим для жителів с. Байрак. Цього дня було освячено новозбудований храм святого Пророка Предтечі і Хрестителя Господнього Іоанна. Виріс

населених пунктів. Але інколи й мрії стають реальністю. Два роки тому в селі заклали камінь під будівництво майбутньої церкви. 29 жовтня в Кімличці відчинив двері новозбудований дерев'яний храм, який назвали на честь Святого пророка Іллі. Головним ідейним натхненником його будівництва став директор ТОВ «Бєєве» Іван Іванович Сало, а вищезгадане сільськогосподарське товариство забезпечило фінансову сторону питання.

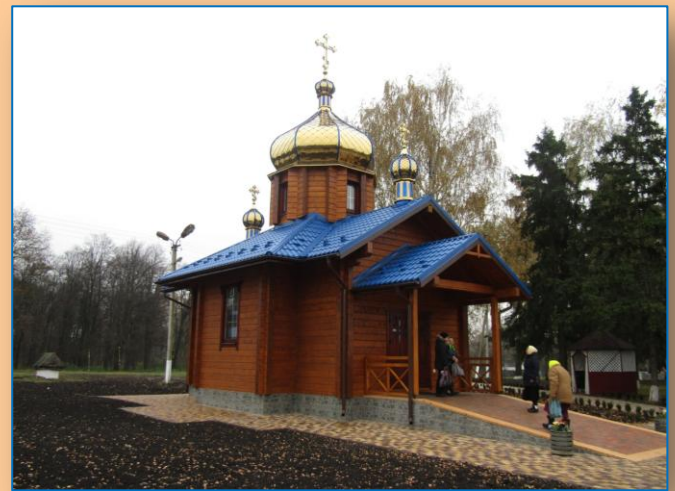
В 2008 році із Божою та людською поміччю в селі Подільки «виросла» дуже гарна, маленька обитель Господня, вміло збудована чернівецькими майстрами. Вона красується своїми великими й мініатюрними арками у яскравому світлі

наземних стаціонарних ліхтарів. З моменту свого народження перетворившись на дух села церква, привертає і манить подільчан та гостей населеного пункту до своїх дерев'яних стін, візерунчастих хрестів та атмосфери умиротворення і благодаті.

храм Божий в центрі села за дуже короткий термін. Ініціатор та меценат будівництва церкви керівник ТОВ «Альянс» Іван Демченко.

Кімличанські старожили пригадують, що колись давно у їх селі була релігійна споруда, яка, на жаль, у буремні часи минулого століття згоріла. Відтоді жителі села могли лише мріяти про власний храм, при потребі відвідуючи церкви сусідніх

У 2007 році липоводолинські козаки з ініціативи отамана цього полку А.Г.Поляха на невеличкому островку біля Хоролу звели капличку Пресвятої Богородиці. 9 травня цього ж року відбулося освячення та відкриття каплички. На святкове богослужіння прибули представники УПЦ Київського патріархату та священник Козацького Собору м. Суми.

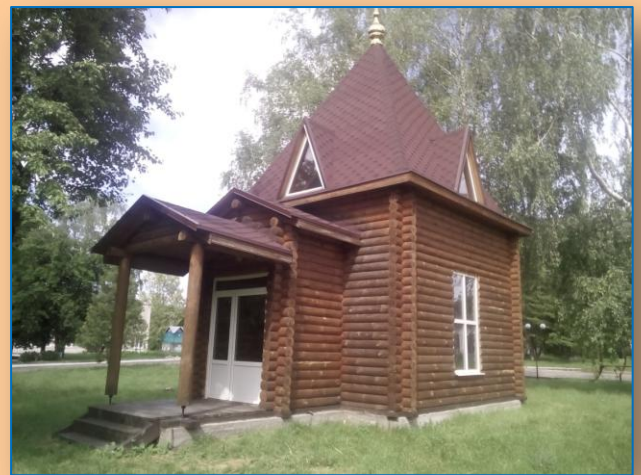

Освятивши капличку та запаливши в ній свічки, священнослужителі попросили громаду берегти цю святиню і навчати дітей бережно до неї ставитися, аби вона служила всім багатьох років.

Будівництво каплички в селі Яснопольщина розпочато за ініціати Генерального директора ТОВ «Лотуре-Агро» Дубіної Р.О. 21 вересня 2011 року на храмове свято

Другої Причистої було закладено перший камінь під майбутню капличку та встановлено хрест.

Молебінь цього дня віслюжили відразу три батюшки: благочинний Недригайлівського церковного округу о.Андрій, благочинний Липоводолинського церковного округу ієрей Василій та настоятель Русанівської Свято-Миколаївської церкви о.Анатолій. В цей день була привезена ікона святителя Миколая з Пророко-Іллінського храму м.Чорнобиля. Люди підходили до чудотворної ікони кожен зі своєю молитвою, підводили дітей, прикладалися старенькі.

У листопаді цього ж року розпочалося будівництво каплички. Відкриття каплички відбулося 12 квітня 2012 року. Тепер жителі с.Яснопільщина мають змогу на великі релігійні свята відвідувати капличку. Молоді сім'ї охрещують в ній дітей, а випускники школи просять благословення на щасливе доросле життя.

Будівництво храмів має велике значення, адже відродиться духовність. Зводячи нові церкви, ми повертаємо втрачені за довгі десятиліття духовні надбання – віру в Бога, а від так і у власні сили, віру в щасливе майбутнє України.

ЛИПОВОДОЛИНЩИНА ТУРИСТИЧНА

Липоводолинщина завжди свято береже віковічні традиції рідної землі, не знаючи перепочинку. Тут народилось багато чудових і талановитих людей, які своєю працею, своїми надбаннями та перемогами прославляють рідний край. Ми вдячні попереднім поколінням, які залишили нам у спадок історію Липоводолинщини. Перлинами краю є

унікальні природні та архітектурні пам'ятки: Цар-дуб в урочищі Пробужка та церква Святого Миколая Чудотворця в с.Русанівка.

Липоводолинщина варта того, щоб про неї розповідати!

Ознайомлення з нашими пам'ятками варто розпочати з загадкового кільця під Саями. Його діаметр становить до 64 метрів, ширина земляного валу близько 20 метрів, а висота 3-4 метри. Загальна площа – понад 3 тисячі квадратних метрів. Перші дослідження цього земляного кільця показало, що воно знаходиться в середині великого археологічного курганного комплексу, який складається з шести великих курганів – поховань часів життя первісної

людини (II-I тис. до н.е.), та скіфських часів (7-5 ст. до н.е.). Ці кургани розміщені на відстані 15-20 м один від одного.

За кілька кілометрів від с. Беєве лежить яр, який люди називають Поповим. Віки сховали причину цієї назви, проте слово «Попів» перейшло й на велетенський камінь, що лежить у цьому яру. Дослідження показали, що навіть за скромними підрахунками маса валуна сягає 11 тон.

Висунута гіпотеза – камінь приніс у наші краї гігантський льодовик, який просувався територією України 150-200 тис. років тому. Попів камінь є унікальним явищем природи.

Гідрологічною пам'яткою природи є самовиливне джерело води «Криниця Д.Г.Голодного» в урочищі Дакалове неподалік від автодороги Кімличка – Семенівка.

Ботанічний заказник

місцевого значення «Ковиловий» знаходиться в східній частині Липоводолинського району, на північній околиці с.Колядинець. «Ковиловий» - унікальна пам'ятка природи. Єдиний на Липоводолинщині заказник лучного степу. Тут зустрічається понад 250 видів рослин.

Найбільшим загально-зоологічним заказником є «Русанівський» площею 353 га, що знаходиться на території Русанівської сільської ради. Він являє собою масив осокових, чагарникових і лісових боліт. На території заказника зустрічаються рідкісні види тварин, занесені до Червоної книги України.

Дві ботанічні пам'ятки природи знаходяться на території самого села Русанівка – «Русанівські дерева» та «Русанівський гай». Обидві пам'ятки пов'язані з історією села.

Про знамениті підставські дуби-старожили знають багато липоводолинців. Це величезні дуби, вік яких сягав більше 300 років. За переказами, під одним із цих дубів відпочивав російський цар Петро I, коли йшов до Полтави. На сьогодні залишився лише один з них.

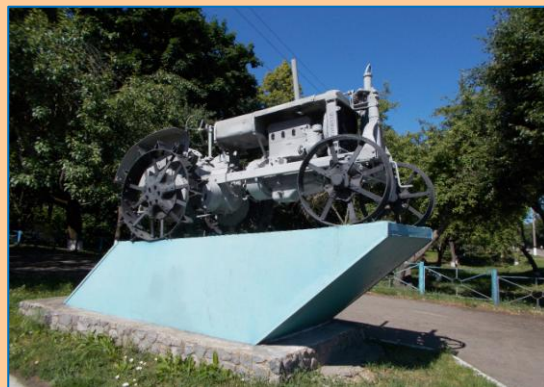

Визначною пам'яткою архітектури є одноповерхове кам'яне приміщення, що знаходиться в центрі селища Липова Долина. Побудоване в 1890-х роках. До 1918 року тут знаходилось волостне управління, потім різні організації. На сьогодні в цьому приміщенні знаходиться управління соціального захисту населення. Це єдине історичне приміщення, яке збереглося в селищі.

Добре збережений архітектурний витвір «цегляного стилю» в провінції – колишнє волосне правління у с.Русанівка. Одноповерхова мурована будівля міститься в центрі села. Точна дата спорудження не з'ясована: орієнтовно – 1890 – 1900-і роки. Нині в цьому приміщенні розміщений сільський будинок культури.

Миколаївська церква в селі Русанівка є цінним зразком архітектурної творчості першої половини XIX століття. Православна церква в с. Русанівці була освячена на честь святого Миколая Мир Лікійських чудотворця, була вона кам'яна, холодна. Побудована в 1810р. Дзвіниця дерев'яна побудована в 1849 році. У 1896 році устроєні хори. Приміщення Миколаївської церкви є єдиним в районі, яке не було зруйновано в роки антицерковної політики радянської влади.

Пам'яткою трудової і виробничої діяльності є трактор «Універсал» - на території колишньої «Райсільгосптехніки».

До пам'яток культури відноситься могила В.І.Туманського – члена вільного товариства любителів словесності, наук і художеств, дипломанта, дійсного статського радника, одного з друзів О.С.Пушкіна, що знаходиться в с. Панасівка.

Історичною пам'яткою є могильна плита Ставицького Ф.Д. – полкового осавула, поміщика с.Підставки. В 1802 році ним була перебудована Хрестовоздвиженська церква в селі. Переважна більшість пам'яток в Липоводолинському районі – це пам'ятники історії періоду Другої Світової війни. В основному – меморіальні комплекси, пам'ятні

знаки, обеліски на честь загиблих воїнів.

- Пам'ятник Герою Радянського Союзу Г.М.Шевченку в с. Берестівка
- Пам'ятний знак льотчиці К.Зеленко в цьому ж населеному пункті
- Братська могила партизанів у с. Потопиха
- Меморіальний комплекс у смт. Липова Долина

Зелений туризм

В селі Панасівка, що неподалік від Липової Долини розташована садиба зеленого туризму Варюшкіна І.І. Всі бажаючі мають змогу ознайомитися з різними тваринами та різноманітними рослинами, відвідати капличку. За бажанням – прекрасний відпочинок на острові, береги якого омиваються річкою Хорол.

Наша земля надихає й благословляє, дарує радість і спокій, красу та добро. Липоводолинщина завжди чекає і з радістю зустрічає своїх гостей.

